

Pau Casals: música

Compositor que prengué una dimensió internacional com a director d'orquestra i, sobretot, com a violoncel·lista. Estudià a l'Escola Municipal de Música de Barcelona, Madrid, Brussel·les i París. L'èxit de la seva carrera començà a París el 1899. Efectivament, el músic Pau Casals (el Vendrell, 1876 – San Juan de Puerto Rico, 1983) esdevingué, sens dubte, la personalitat catalana més representativa i estimada per la qualitat i dimensió pública de la seva obra, en gira arreu del món occidental, i per la força del seu testimoniatge i de la seva música i el valor del compromís. Una visita al museu de la seva vil·la nadiua ens ho mostra amb força eficàcia. A l'exili fou una de les personalitats més fermes en la irreductible posició en defensa de la Catalunya sotmesa. Des del primer moment es manté de forma inequívoca i dóna testimoniatge de solidaritat.

i exemple cívic

Aprengué piano del seu pare als quatre anys i esdevingué, sens dubte, el millor violoncel·lista mundial; rebutja el classicisme de fixar el braç i dona llibertat a la interpretació —aconsegueix resultats extraordinaris. Les suites de Bach les treballà diàriament durant deu anys i les presentà com a autèntica revelació. El 1908 féu el seu primer gran concert de gala davant la reina Guillermina a Amsterdam. El 1920 fundà l'Orquestra Pau Casals, el 1926 l'Associació Obrera de Concerts.

Arran de la Guerra Civil espanyola la seva vida personal i professional patiren un gran canvi. S'exilia voluntàriament a Prada de Conflent i es tanca en un mutisme simbòlic només trencat —a part d'exceptuals actuacions individuals— amb els festivals de Prada (1950-66), en els quals col·laboraren els artistes més famosos. Es mobilitzà pels infants, grans víctimes, i no defugí l'activisme. Així, actuarà en l'exposició internacional de París del 1937 en el pavelló de la República. Des de l'exili en terres franceses, el seu suport a la Creu Roja fou constant, no volia tenir guanys sota la França ocupada i el seu violoncel emmudí. Els silencis de Casals eren molt importants. No actua mai a Alemanya ni a Itàlia. Posteriorment ho ampliarà, naturalment, a l'Espanya franquista, a la qual mai no voldrà anar a actuar ni a residir, ni tan sols viatjar-hi. Només una fugaç estada per un enterrament familiar, acte privat i amb extrema discreció. Des del 1960, amb la difusió per tot el món, com a missatge de pau, de l'oratori *El pessebre*, amb text de Joan Alavedra. Residí a Catalunya Nord i a Puerto Rico, on fundà el Festival Casals (1957).

Casals fou per a l'exili català un punt de referència de la dignitat que es mantenia com a protesta per l'opressió que tenia la causa de la llibertat i la persecució a la cultura catalana. La catalanitat, la identitat li era consubstancial tant en l'obra com en el comportament. Així des de la sardana de l'exili *Sant Martí del Canigó* (1943) fins l'oratori *El pessebre* (1960), obra i vida foren referents ineludibles d'un sentit profund dels valors de catalanitat i llibertat. La seva composició *Himne a les Nacions Unides* (1971) té per al món el mateix valor que *El cant dels ocells* (1941) per als catalans: esdevenen himnes que són clams socials per la pau, per la llibertat i, alhora, obres artístiques d'extraordinària sensibilitat amb la música com a llenguatge universal.

El seu testimoniatge és permanent en el decurs d'un llarg exili. En el *Llibre blanc de Catalunya* (Buenos Aires, 1956), com a pública protesta del genocidi que feia el règim militar (1936 Illes, 1938 comarques lleidatanes, 1939 resta del Principat) escriu des de Prada l'agost del 1955:

“Trobo excel·lent la idea de publicar un Llibre blanc de Catalunya i de fer-lo conèixer a l'opinió internacional perquè s'enterin de quina és en l'actualitat la veritable situació de la nostra terra. Sobretot l'ONU i els seus principals organismes, especialment la UNESCO, no haurien de seguir ignorant que a l'Europa occidental hi ha un poble al qual se li neguen els seus drets més elementals com són en el conreu de la seva llengua i de la seva cultura multiseccular. La persecució que el règim franquista infligeix a Catalunya des de fa setze anys hauria de revoltar totes les consciències liberals del món. i cal que aquestes consciències sàpiguen que si romanen indiferents, el seu silenci esdevé una complicitat. La Llibertat, com la Pau, també és indivisible.”

A mitjan dècada dels cinquanta, la realitat de la guerra freda, de les proves atòmiques i del rearmament van impulsar-lo a iniciar una campanya de protesta. Durant l'abril de 1958 l'afectaren molt les crides de Schweitzer “Pau o guerra atòmica?” Aquell estiu tots dos van publicar una declaració conjunta dirigida als governs dels Estats Units i de la Unió Soviètica demanant que s'aturessin les proves nuclears i s'acabés la cursa d'armament.

“Casals fou per a l'exili català un punt de referència de la dignitat que es mantenia com a protesta per l'opressió que tenia la causa de la llibertat i la persecució a la cultura catalana”

El 1971 fou estrenat el seu himne a la pau de l'ONU (*Himne a les Nacions Unides*), amb text de W. H. Auden. És famosa la intervenció davant l'ONU: “Jo sóc català. Avui Catalunya són unes províncies d'Espanya, però què ha estat Catalunya?” La seva obra i exemple són dels pocs que ultrapassen el segle XIX i arriben a tota la humanitat. El 1979 les seves despulles foren traslladades a Catalunya i enterrades al Vendrell.

Josep M. Figueres
Historiador

Parlament davant els catalans d'Amèrica reunits a Caracas (Centre Català, 25-V-1955):

“Vosaltres aquí representeu allò més valuós de la meva ànima que és l'amor a la nostra terra: Catalunya. Al trobar-me entre vosaltres i per la primera vegada amb quantitat de catalans des de fa trenta-cinc anys em para la paraula però vull dir-vos solament que us estimo i que us admiro d'haver fet el vostre deure. Doncs, fills de catalans el no voler acceptar lo que ha passat i lo que passa a Catalunya. Millor fora, fora que estar supeditats a unes lleis, a unes costums que nosaltres catalans, no volem acceptar. És així com jo també, com vosaltres, he sortit de Catalunya que estimo tant i que enyoro tant. Aquests trenta-cinc anys han passat pensant sempre amb la nostra terra, amb membres de la meva família que encara són allí. Amb amics, amics de la meva edat quasi, i alguns també de la meva edat que pensen com tots nosaltres i que pateixen d'estar a Catalunya i que per circumstàncies diverses no poden fer el que nosaltres hem fet de fugir, fugir de la terra nostra tan maltractada. Però per tot arreu on he anat he trobat catalans que m'han consolat de veure que Catalunya està en tots els cors catalans, jo diria, més forts que mai, per l'absència. Ara jo us admiro, (...) perquè aquí en el país que vosaltres heu adoptat se us respecta, se us respecta pel que valeu i perquè sou catalans. (...) Som catalans i tenim l'orgull de ser-ho. Visca Catalunya!”